

Musik- & Teatermuseum.

Scenmagi

PRESSMATERIAL 14 april 2010

- 1. Pressmeddelande den 7 april 2010**
  - ▶ Nu föds Musik- och Teatermuseum!
- 2. Teater, dans och musik**
  - ▶ Det nya Musik- och Teatermuseum ▶ Om Marionettmuseum
  - ▶ Om Sveriges Teatermuseum
- 3. Utställningstexter: Marionettmuseidelen**
  - ▶ Benjamin ▶ Tolvskillingsoperan ▶ Historien om en soldat
  - ▶ Prinsen av Homburg ▶ John Bauer ▶ Kina ▶ Burma ▶ Mali
- 4. Utställningstexter: Teatermuseidelen**
  - ▶ Naima Wifstrand ▶ Margaretha Krook ▶ Kalle Kinch ▶ Gösta Ekman d. ä.
  - ▶ Anders de Wahl ▶ Emilie Högvist ▶ Lars Hjortsberg ▶ Louise Michaeli
  - ▶ Scenografimodeller ▶ Manuskript och rollhäften ▶ Priser och utmärkelser
  - ▶ Södra Teatern ▶ Teaterladan i Eskilstuna ▶ Uppsala gamla teater
  - ▶ Teatern i Helsingborg ▶ Vildsvin ▶ Sagotroll
- 5. Musik- och Teatermuseum**
  - ▶ Öppettider ▶ Kontaktuppgifter

Kontaktperson: museichef Hans Riben

Tel 08-519 554 68 / 070-916 31 08

E-post hans.riben@musikmuseet.se

Detta pressmaterial samt högupplösta bilder finns även på www.mynewsdesk.com
Sök på ordet Scenmagi

Musik- & Teatermuseum.

1. PRESSMEDDELANDE

7 april 2010

Nu föds Musik- och Teatermuseum!

För att fira inflyttningen och födelsen av ett nytt museum visar utställningen Scenmagi intressanta och fantasieggande delar ur Sveriges Teatermuseum och Marionettmuseets samlingar. Det är en mycket suggestiv upplevelse med teater, dockor, ljus, ljud och musik under de nästan fyrahundraåriga takbjälkarna.

Det blir en brokig samling av marionetter och andra dockor i olika storlekar och former. Några av dockorna har uppträtt på Marionetteatern här i Stockholm medan andra kommer långväga ifrån. Dessutom finns det möjlighet att se en föreställning med ljus och ljud, och med musik av Karl-Erik Welin.

Autentiska scenografimodeller visas vid sidan av maskinerier och delar av inredningar från olika teatrar runt om i landet. Bland annat en bänkrad från teatern i Helsingborg, en falllucka från Södra Teatern i Stockholm, ritningar och andra föremål från teatern i Uppsala, en serveringsdisk från Teaterladan i Eskilstuna, och mycket mera.

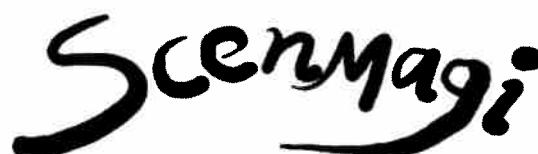
Utställningen blir ett litet smakprov av vad som kan komma att hända i fortsättningen på Musik- och Teatermuseum – ett nygammalt och spännande utflyktsmål för kulturintresserade vuxna och barn.

Redan för mer än hundra år sedan fanns det tankar runt ett gemensamt museum för teater och musik – med instrument och scenrum, noter och marionettdockor, kostymer och rekvisita. Tankarna ledde till en gemensam paviljong under Stockholmsutställningen 1897. Men först nu blir de till ett, när Marionettmuseum och Sveriges Teatermuseum flyttar in hos Musikmuseum på Sibyllegatan 2 i Stockholm. Här skapas Musik- och Teatermuseum.

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth inviger Scenmagi torsdagen den 15:e april klockan 15.00.

Utställningen öppnas för allmänheten lördagen den 17:e april.

Kontaktperson
museichef Hans Riben
tel 08-519 554 68
e-post hans.riben@musikmuseum.se

The logo for 'Scenmagi' is written in a large, black, cursive script. The letters are fluid and connected, with a prominent 'S' at the beginning and a decorative flourish at the end.

Musik- & Teatermuseum.

2. TEATER, DANS OCH MUSIK

Det nya Musik- och Teatermuseum

Musikmuseum har blivit större!

Vi är nu en del av den nya myndigheten för teater, dans och musik.

Att låta musik och teater samsas under samma tak är ingen ny idé. Redan under Stockholmsutställningen 1897 byggdes en gemensam paviljong för musik och teater. Det som visades där utgjorde de första föremålen i Musikhistoriska museets samlingar.

Det skulle dröja ända till den 1 januari 2010 innan sammanslagningen av museerna blev verklighet. Idag ingår Musikmuseum, Teatermuseum och Marionettmuseum alla i det nya Musik- och Teatermuseum.

I utställningen Scenmagi visar vi för första gången några smakprov ur våra gemensamma samlingar.

Om Marionettmuseum

På Marionettmuseum berättar dockorna fortfarande sina historier, trots att de för länge sedan har lämnat scenen. Men dockorna är inte bara teaterfigurer, utan även konstföremål, varje docka med sitt unika personliga uttryck. Några av dockorna har uppträtt på Marionetteatern här i Stockholm, andra kommer långväga ifrån.

När Mikael Meschke startade sin bana som dockspelare, började han samla på dockor som hade en speciell utstrålning. En del av dockorna hittade han på resor runt hela världen. Några byggdes speciellt för Marionetteaterns föreställningar. Vissa av dockorna är gåvor från andra dockspelare och samlare.

Marionettmuseum öppnade 1973 i Marionetteaterns källare på S:t Eriksgatan. Teaterbesökarna uppskattade att få se dockorna presenterade även utanför scenen, att få möta dem på nära håll och att få röra vid dem. Allteftersom teaterns föreställningar blev fler, så växte antalet dockor.

Idag är Marionetteatern integrerad med Stockholms Stadsteater, men många av dockorna lever vidare i museets samlingar.

Efter fyrtio års samlande består Marionettmuseets samling nu av c: a 4000 föremål: dockor, masker, kostymer, dekor och rekvisita.

Musik- & Teatermuseum.

Museet har under åren flyttats från den ena adressen till den andra. Senast i höstas låg hela den unika samlingen nerpackad i en källare i Gamla stan.

Här visas delar av samlingen för första gången på det nyöppnade Musik- och Teatermuseum!

Om Sveriges Teatermuseum

Scenkläder, dekorer, scenografimodeller, fallluckor, masker, affischer och program. Föremålen på Sveriges Teatermuseum, tidigare Drottningholms teatermuseum, berättar om svensk teaterhistoria från 1700-talet fram till våra dagar.

Drottningholmsteatern, byggd 1766, hade under många år tjänat som förråd och lagerlokal, innan den återupptäcktes av litteratur- och teaterforskaren Agne Beijer.

1922 gick ridån efter många år av glömska åter upp på den gamla slottsteatern på Drottningholm.

I samband med återinvigningen av teatern öppnades även en utställning om svensk teaterhistoria, den första i Sveriges Teatermuseums historia.

Inledningsvis var museet inriktat på dokumentation kring 1700-talets teater, framför allt hovteatern.

Men redan under de första åren donerades stora mängder dokument även från senare tid. Beijer insåg detta materials historiska värde och anordnade en utställning med 1800-talsmaterial, något som han fick kritik för.

År 1935 bildades föreningen Drottningholmsteaterns vänner för att stödja museets verksamhet. Nu växte museets samlingar av föremål, litteratur, fotografier och dokument snabbt.

Snart blev lokalerna på Drottningholmsteatern alltför små, och i takt med att samlingarna växte, gick flyttlasset från den ena adressen till den andra: Linnégatan, Filmhuset på Gärdet, och slutligen Gäddviken på Kvarnholmen i Nacka. Vid flytten till Gäddviken år 2001 bytte museet namn till Sveriges Teatermuseum.

Sedan den 1 januari 2010 ingår museet i det nya Musik- och Teatermuseum. I utställningen Scenmagi kan du se ett urval klenoder från samlingarna.

Musik- & Teatermuseet.

3. UTSTÄLLNINGSTEXTER: MARIONETTMUSEIDELLEN

OBS Dessa texter är ännu preliminära. Vissa avvikelser kan förekomma i utställningen

Benjamin

Vad händer om natten när vanligt folk har gått och lagt sig?

**En ensam gatlykta tänder sig själv,
en poliskonstapel patrullerar håglöst av och an,
en flicka går hem till sig två trappor upp.
På gatan under hennes fönster står Benjamin,
en ung poet för blyg för att visa sin kärlek.**

Nocturne, en föreställning om nattlivet i Paris, var den första pjäs Benjamin medverkade i. Efter debuten spelade han huvudrollen i ett flertal föreställningar som Cirkus, Benjamins bravader och Benjamins återkomst. En period var han också TV-stjärna sin egen TV-serie.

Han var dessutom under många år Marionetteaterns egen konferencier.

Figur: Michael Meschke 1953

Tolvskillingsoperan

**Herr och fru Peachum driver ett företag i tiggeri.
De regisserar sina tiggare och håller dem med rekvisita.
Trasiga kläder, lappar, skyltar och proteser
ska väcka medlidande hos givarna.
När deras dotter Polly gifter sig blir det skandal.
Mackie Kniven, hennes man, är nämligen en fullblodsgangster,
känd för rån, mord och våldtäkt och
med en livsfarlig dragningskraft på kvinnor.**

Tolvskillingsoperan utspelar sig i Londons slum. Kring huvudrollerna kretsar en brokig skara bestående av Mackies tjuvgång, Peachums tiggare och gatans färggranna horor.

I Marionetteaterns föreställning gestaltades alla roller av konstnären Franciszka Themersons stora figurer i expressionistisk stil. Dockorna bars under föreställningen framför skådespelarna.

Längst bak: Tiggare

Främre raden från vänster till höger: Herr Peachum, Polly, fru Peachum, Sjörovar-Jenny, Mackie kniven (endast mask), horor.

Musik- & Teatermuseet.

Av Bertolt Brecht, Marionetteatern 1967

Musik: Kurt Weill

Regi: Michael Meschke

Figurer och scenografi: Franciszka Themerson

Musikexempel:

Lotte Lenya medverkade vid premiären 1928 och sjunger här Moritaten ur Die Dreigroschenoper (Tolvskillingsoperan).

Historien om en soldat

**En fattig soldat är på väg hem på permission.
Han möter djävulen som erbjuder honom en bok
med trollformler i utbyte mot hans fiol.**

Soldaten vinner allt av rikedom och framgång,
men förlorar sin själ och dem han älskar.
Han blir aldrig lycklig.

Musikdramat bygger på en rysk folksaga.
Librettot och musiken skrevs 1918,
mitt under första världskriget,
då Igor Stravinsky befann sig i exil i Schweiz.
Soldaten representerar här den vilsna människan
i en värld av krig och oroligheter.

Under sin exil mötte Stravinsky
den schweiziske diktaren C. F. Ramuz.
I nära samarbete med dirigenten Ernest Ansermet
skapade de musikdramat för en liten orkester,
en berättare, två dansare och tre skådespelare.

I Marionetteaterns föreställning från 1959 spelades
alla roller av marionetter. Berättaren var en skådespelare.
I montern syns soldaten, prinsessan och djävulen.

Av C.F. Ramuz, Marionetteatern 1959

Musik: Igor Stravinsky

Regi och figurer: Michael Meschke

Spelteknik: Marionetter och en aktör

Musikexempel:

Knapp 1: Marschen

Knapp 2: Dialog mellan djävulen och soldaten (röst: Anders Näslund)

Knapp 3: Djävulens raseriutbrott

Prinsen av Homburg

**En slottsträdgård i månsken, en drömmande prins, ett fältslag,
en förälskad prinsessa, en dödsdom och en benådning.
Prinsen av Homburg handlar om en människa**

Musik- & Teatermuseet.

**som vågar lyssna på sina drömmar
och följa kärlekens och samvetets röst.**

Heinrich von Kleist skrev dramat under romantiken,
men handlingen utspelar sig under barocken.
Redan detta öppnar för en spännande konflikt där
två totalt olika världsåskådningar möts.
Den tunga barocken med sina svällande former
möter romantikens strävan mot dröm,
fantasi och känsla.

I Marionetteaterns uppsättning får dockornas
formgivning gestalta denna motsättning.
Tunga kroppar och peruker kontrasterar mot
romantiskt svävande, tunna och svepande tyger.
Dockornas huvuden är extra små för att
kropparna ska framstå som ännu mäktigare.

Men dockornas tyngd är bara en illusion.
I själva verket är figurerna fjäderlätta
med tunna skelett och stavar av aluminium.
Spelarens energi ska kunna inriktas helt på själva tolkningen,
och inte slösas på muskelkraft.

*Från vänster till höger: Page, prinsen av Homburg, prinsessan Natalie, en officer,
Friedrich Wilhelm, prinsen av Brandenburg och fältmarskalk Dörfling*

Av Heinrich von Kleist, Marionetteatern 1962

Musik: Maurice Jarre

Regi och figurer: Michael Meschke

Spelteknik: Stavdockor

Scenografi: Staffan Westerberg

Musikexempel:

Knapp 1: Överste Kottwitz: "Vilken härlig dag..." Röst: Håkan Serner

Knapp 2: Fanfarer, anfallet

John Bauer

**Prinsessan Tuvstarr har gått vilse i skogen.
Där förvandlas hon i sin ensamhet och rädsla
till en vit blomma.**

**Den späda ljushåriga prinsessan har vissa likheter med
Ester Bauer och återkommer i många av John Bauers illustrationer.**

Med utgångspunkt i John Bauers bilder,
skapade Michael Meschke en familjeföreställning,
där sagovärlden smälter samman med
paret John och Ester Bauers levnadsöde.

Prinsessan Tuvstarr (Esther Bauer)
har lämnats ensam i skogen av sin vän älgturen Skutt (John Bauer).

Musik- & Teatermuseum.

Här möter hon de vänliga trollen
Trollfar, Trollmor och Bergatrollet.

Av Johanna Enckell, Marionetteatern 1979

Musik: Karl-Erik Welin

Regi: Michael Meschke

Figurer och scenbild efter John Bauers illustrationer

Musikexempel:

Collage av musik och röster ur Marionetteaterns föreställning.

Röster: Irene Lindh (Tuvstarr), Ulla Sjöblom, Ingvar Kjellson, Michael Meschke (trollen)

Kina

Traditionell dockteater

I Kina har man spelat dockteater i mer än 2000 år.

**Den äldsta formen är skuggspelsteatern,
där man bara ser figurerna som skuggor på en vägg.**

Än idag spelar man i dockteater i Kina.

**Handdockor, stavdockor, marionetter och mekaniska dockor
är några av teknikerna.**

Dockspelarna är nästan alltid män,
och yrket går ofta i arv från far till son.
En pojke kan börja sin utbildning vid sex års ålder,
men först tio år senare får han börja spela enklare roller.

Handdocksteater

Dockorna i montern är handdockor,
den mest utbredda och populära tekniken i Kina.
Huvud, händer och stövlar är snidade i trä.
Kroppen och kläderna är av textil.

Musiken, sång och recitation

Fagra prinsessor, adelsmän, krigare, vilda djur, demoner,
alla får de liv och röst av dockspelarna.
Mästarna specialiserar sig under sin karriär
på vissa genrer och karaktärer.
Så kan en 80-årig dockspelare ge
tal och sångröst åt en ung, graciös hovdam.

Orkestern sitter bakom scenen
tillsammans med dockspelarna.
Musiken du hör är en inspelning från en
nutida dockteaterföreställning i Taiwan.
Hsia Hsi Yuan Puppet Theatre är landets främsta ensemble.
Klockspel, gong, cymbaler, trumpet, flöjt och kastanjetter
är några av instrumenten.

Bakre raden: Handdockor från Sezuanprovinsen

I mitten: Krigsherre med rörligt ansikte

Musik- & Teatermuseum.

Främre raden: Hovmän, ämbetsmän och munkar, man med brunt grishuvud från berättelsen "Färden till Västern"

Musikexempel:

Knapp 1: Sång och recitation, kvinnoröst och orkester

Knapp 2: Sång och recitation, mansröst och orkester

Knapp 3: Musik till en scen med akrobater

Burma

Traditionella marionetter

I Burma har dockteatern en lång och stolt historia.

Redan på 1400-talet spelades marionetteater vid religiösa högtider.

Marionetteater var också vanlig vid det burmesiska hovet.

På 1700-talet hade kungen installerat

en egen minister för underhållningen,

och där ingick även marionetteater.

Med tiden utvecklades dockorna alltmer.

De kunde vara försedda med upp till 60 trådar vardera.

En sådan docka i händerna på en mästerspelare

kunde utföra danser med en grace och dynamik,

som vida överträffade en dansare av kött och blod.

Idag kämpar några få marionettgrupper för att överleva.

Sång, dans och musik

Musiken är viktig i den burmesiska dockteatern.

Orkesterledaren kallas "Ywa-Sar", som betyder "Lord of the village".

Han spelar på 21 små trummor i olika tonlägen.

Hela tiden måste han hålla ett öga på scenen,

samtidigt som han leder orkestern.

Instrumenten är trummor, gong, cymbaler bambu-klappror,

bambuflöjt och oboe.

Musikerna deltar även som sångare eller i dialog med marionetterna.

Varje roll och varje dans har sin egen melodi.

Musikexemplet kommer från en nutida marionetteater i Mandalay.

Övre raden från vänster till höger: Prins eller page (kläder saknas), prinsessa eller hovdam.

Nedre raden från vänster till höger: Svärddansare, minister till häst, trollkarl.

Musikexempel:

Knapp 1: Overture

Knapp 2: Trollkarlens dans

Knapp 3: Prinsens och prinsessans dans

Knapp 4: Dialog mellan prins och gycklare

Musik- & Teatermuseum.

Mali

Traditionella stavdockor och masker

Två gånger om året vid fullmåne avstannar allt arbete i regionen Segou i centrala Mali.

Man firar regnets ankomst i början av juni och slutet på regnperioden i slutet av oktober.

Under dessa två perioder ägnar man flera dagar åt traditionell dockteater, mask- och dansföreställningar.

Varje by har sin egen samling av dockor, masker och musikinstrument.

Dockspelet ingår i en stor fest med olika ceremonier.

Hela byn deltar i förberedelserna inför den stora festen.

Man tillverkar dockor och masker och repeterar tillsammans med musiker, dansare och dockspelare.

Festen börjar mitt på dagen och pågår till långt in på natten.

Dockspelet kan framföras på land eller i en båt på vattnet i floden Niger.

Spelarna förvränger sina röster, så att ingen av åskådarna ska veta vem som döljer sig bakom de mytologiska djuren och demonerna.

Föreställningen handlar om myter, förfädernas liv eller om nutida händelser.

Spelaren håller stavdockorna ovanför sitt huvud, och manipulerar dem med stavar och trådar nerifrån.

Ibland använder man kroppsmasker där hela dockspelaren befinner sig inuti dockans kropp.

Dockspelet ackompanjeras av sång, trumpet och trummor.

Överst: Fåglar, kroppsmasker. (Tyget till fågelkropparna saknas)

Nederst från vänster till höger:

Smeden, prästen, man med penna i handen (klädseln saknas), ko, på ryggen en man och en vinna som sållar hirs, kroppsmask (tyget till kons kropp saknas)

Musikexempel:

Trummor från Mali, mandinkakulturen

Musik- & Teatermuseum.

4. UTSTÄLLNINGSTEXTER: TEATERMUSEIDELLEN

OBS Dessa texter är ännu preliminära. Vissa avvikelser kan förekomma i utställningen

Naima Wifstrand (1890-1968)

I logen syns några av skådespelerskans kostymer från Oscarsteatern under åren kring 1920.

Den gröna dräkten i chiffong, sammet och siden bar hon i F. Lehars operett Röda Rosor.

Den vita dräkten med svarta rutor kommer ifrån V. Jacobys operett Madame Szibyl.

Margaretha Krook (1925-2001)

Klänning buren i rollen som Agrippina i J. Racines tragedi Britannicus

Kungliga Dramatiska Teatern 1974

Regi: Ernst Günter

Scenbild: Acke Nordvall

Ljud: Liveinspelning från föreställning på Dramatens lilla scen 1974.

Agrippinas entré i första akten.

Uppgårelsen mellan mor och son, Agrippina och Nero, i fjärde akten.

Scenfotografier: Beata Bergström

Kalle Kinch (1892-1981)

Sminkskrin, program, affischer och tidningsurklipp

Här har vi samlat material kring den populära operettkomikern Kalle Kinch.

Kinch debuterade 1915 i E. Audrians operett Lyckoflickan på Oscarsteatern i Stockholm.

Uppsättningen var en succé, och blev upptakten till en livslång teaterkarriär för Kinch.

1918-1935 var han verksam på Stora Teatern i Göteborg, där han från 1927 också var chef.

Bland hans mest kända roller kan nämnas Mr Cinders (1929) och Billy i Ökensången (1930)

Kinch ledde opereturnéer i landsorten och

1944-1962 var han ledare för en avdelning inom Centraloperetten.

Med denna turnerade han i landets alla folkparker.

Den sista turnén ägde rum 1973 då Kalle Kinch var över 80 år gammal.

Sin allra sista föreställning spelade han på Stora Teatern i Göteborg 1978, då 86 år gammal!

Musik- & Teatermuseum.

På fotot ser vi Kinch som kyparen Leopold i Vita Hästen på Stora Teatern i Göteborg. Sonen Olle Kinch (1923-1992) syns bredvid i rollen som piccolo.

Kostym buren av Gösta Ekman d. ä. (1890-1938)

i titelrollen Hamlet (Shakespeare).
Vasateatern, Stockholm 1934.

Kostym buren av Anders de Wahl (1869-1956)

i titelrollen Erik XIV (Strindberg).
Svenska Teatern, Stockholm 1889

Emilie Högqvist (1812-1846)

Redan som 10-åring då engagerades Emilie Högqvist vid Operabaletten. Därefter spelade hon under några år landsortsteater med A.P. Berggrens teatersällskap. Slutligen blev hon antagen som elev vid Kungliga Teaterns dramatiska scen.

Under en parisresa 1834 fick Emilie Högqvist tillfälle att studera skådespelarkonsten hos tidens mest framstående franska aktriser.

När hon återvände till Stockholm höjdes hon till skyarna av recensenterna:

"...som ett alldeles nytt väsende uppenbarat sig på tiljan, med behagen af ett tjusande vackert ansigte, och dertill med en hållning så ledig och fin, som man eljest endast föreställde sig finna den i de högsta kretsar"

Här har vi samlat några föremål som har tillhört skådespelerskan och sångerskan Emilie Högqvist.

Emilie Högqvist som Bertha i Grillparzers pjäs Stamfrun
Litografi efter blyertsteckning, Maria Röhl 1835

Dosa med hårarbete
av Emilie Högqvists hår.

Emilie Högqvists skor

Reseguide
Nouveau Guide du Voyageur en Italie, Milano 1941

Lars Hjortsberg (1772-1843)

Oljemålning på duk av okänd hand.

Lars Hjortsberg blev antagen på Kungliga Operan redan som sexåring. Några år senare fick han ett fast engagemang på Operan. Han studerade vidare hos operasångerskan Caroline Müller och hos Monvel på Franska Teatern i Stockholm

Musik- & Teatermuseet.

1788-1834 var han anställd på Kungliga Dramatiska Teatern, och gjorde sig där mest känd för sina komiska roller.

En av hans mest kända rollfigurer var Polycarpus i Kronofogdarne (Envallsson)

Louise Michaeli (1830-1875) som Norma

Visitkortfotografi: Louise Michaeli i rollen som Norma i Bellinis opera.

Eklövstiara av förgyllt silver

På nackens rosett kan man läsa följande inskription:

”Till Louise Michaeli, Prestinna i Konstens tempel, af Konstens vänner”

Tiaran var en gåva till operasångerskan Louise Michaeli från Kungliga Teatern.

Knut Bonde, förste direktör på Kungliga Teatern, överlämnade gåvan den 23 maj 1865, efter sångerskans glänsande framställning av Norma i Bellinis opera.

Scenografimodeller

Scenografimodellen är scenografens sätt att presentera sin vision om föreställningens miljö på scenen.

Modellen är skalenlig och utgör även underlag för scenografiverkstadens tillverkning av färdig scenografi och dekor.

Tristan och Isolde

Opera av Richard Wagner, Värmlandoperan, Karlstad, 2000.

Scenografi: Lars-Åke Thessman (f. 1947).

Vigseln

Skådespel/Drömspel av Withold Gombrowicz, Uppsala Stadsteater, 1969.

Scenografi: Gunnar Steneby (f. 1936).

Grease

Musical av Jim Jacobs och Warren Casey, Chinateatern, Stockholm, 1991

Scenografi: Svein Lund-Roland.

Folket i Skinnarviksbergen

Folkklustspel av Gideon Wahlberg, Östgötateatern/Stockholms Parkteater, 1991.

Scenografi: Lars Erik Lindén (f. 1944).

Roboten och människan

Ballett ur revyn *Rapsodi i Stockholm* av Gösta Stevens och Kar de Mumma, Södra teatern, Stockholm, 1934.

Scenografi: Harald Garmland (1904-1985).

Tirfing

Opera av Wilhelm Stenhammar, Kungl. Teatern, Stockholm, 1898.

Scenografi: Christian Jansson (1845-1899) efter skisser av Anna Boberg (1864-1935).

Musik- & Teatermuseum.

Manuskript och rollhäften

Ända in på 1960-talet var det vanligt att skådespelarna inte fick hela manuset, utan endast sina egna repliker och sista ordet i stickreplikerna utskrivna.

Tjockleken på en skådespelares rollhäfte, Rollen, innebar då status och en motsvarande plats i teaterns hierarki.

Det var svårt att få en uppfattning om pjäsens handling utifrån rollhäftet.

En känd skådespelerska berättar hur hon under tidigt 1960-tal en gång mutade inspicienten vid teatern för att för att få låna hem och läsa det kompletta manuset.

Att göra utskrifter av rollhäften var en vanlig sidoinkomst för skådespelare innan kopieringsmaskinerna tog över.

Efter avslutad användning återlämnades rollhäftet till teaterdirektören.

Priser och utmärkelser inom svensk scenkonst

Thalia-statyett (Kvällsposten i Malmö) tilldelad Agneta Prytz, 1960-tal

Guldmasken (Stockholms privatteatrar) tilldelad Carl Gustaf Lindstedt

Guldbagge (Svenska Filminstitutet) tilldelad Lena Nyman, 1968 Nyfiken gul/blå Chaplinpriset

Södra Teatern i Stockholm

Maskineri för fallucka

Södra Teatern i Stockholm (uppförd 1859)

Falluckan användes för att ta personer upp från eller ner till underjorden.

Kulissvagnar

Södra Teatern i Stockholm (uppförd 1859)

Barockteaterns scenmaskineri levde kvar fram till tidigt 1900-tal.

Dekorationerna målades på väv och fästes på kulissvagnar bakom varandra.

Med hjälp av linor och enkla handgrepp bytte vagnarna snabbt position, och en ny scenbild uppenbarade sig för åskådarna i salongen.

Tekniken är i bruk än idag på Drottningholms Slottsteater.

Teaterladan vid Ruddammsgatan i Eskilstuna

Vid mitten av 1840-talet togs en tobakslada i bruk som teaterlokal i Eskilstuna. De resande teatersällskapen hade framfört klagomål om att Gamla teatern var alltför trång för att de skulle kunna uppföra sina pjäser.

Teaterladan var från början rödmålad, men år 1884 försågs den med panel och målades om enligt ombyggnadsritningar i stadens arkiv. Salongen förbättrades, och nya loger byggdes för artisterna.

År 1919 gjordes en tillbyggnad för servering.

Teaterladan var stadens teater ända fram till år 1925, då Eskilstunas teater byggdes.

Musik- & Teatermuseet.

Därefter revs den gamla tobaksladan.
Serveringsdisken följde med till den nya teatern,
och överlämnades till Teatermuseet Eskilstuna år 1996.

Serveringsdisk från Teaterladan i Eskilstuna, 1919

Från Teaterladan i Eskilstuna. Disken tillkom vid ombyggnaden av Schweizeriet 1919.

Teaterladan vid Ruddammsgatan i Eskilstuna

Akvarell av Einar Hillberg

Teaterladan vid Ruddammsgatan i Eskilstuna

Gårdssidan före tillbyggnaden 1919

Uppsala gamla teater

**Det var med stolthet Pierre Delands teatersällskap invigde
Teatern i Uppsala. Den 8 december 1841 slogs portarna upp till
det magnifika nyuppförda teaterhuset.**

Teatern ansågs på sin tid vara en av de mest eleganta i landet!

Pierre Deland hade varit en ivrig förespråkare för den nya teatern,
och tecknade sig själv för en tredjedel av de 120 aktierna i teaterbyggnadsbolaget.

Vid invigningen var teatern ännu omålade, men senare fick den gula fasader.
Salongen var från början hållen i ljust grönt och ljust grått.

1866 genomgick teaterhuset en omfattande ombyggnad. Färgsättningen i salongen ändrades
då till rött, vitt och guld. De tidigare rektangulära oxögonen, avantscenlogerna i prosceniet,
byggdes in med ovala öppningar liknande de i den gustavianska operan i Stockholm.

Uppsala gamla teater låg på Vaksalagatan.

1939 revs huset, eftersom teatern ansågs omodern och brandfarlig. Byggnadsdetaljer,
inredning och dekor förvarades efter rivningen

i olika lador och förråd. En hel del förstördes med tiden av fukt och mögel.

Efter gallring och många turer till soptippen räddades slutligen återstoden av materialet, och
donerades 1993 till Teatermuseet i Eskilstuna.

På den gamla teaterns adress ligger idag Uppsala Stadshus.

Inga spår syns längre av den en gång så glansfulla teaterbyggnaden.

Ritningar till Uppsala gamla teater

Troligen stadsbyggnadsmästare C.U. Holmquist.

Original i Stadsarkivet, Norrköping

Huv till sufflörlucka

Uppsala Teater (1841-1938)

Lintrummor

Från scenmaskineriet på Uppsala Teater (1841-1938)

Genom ett sinnrikt system av linor och lintrummor

kunde man få alla kulissvagnar i rörelse samtidigt.

På så vis kunde fonder bytas ut och molncharer eller andra
flygande föremål kunde passera scenbilden.

Musik- & Teatermuseet.

Skospännen av silver med folierade stenar av bergskristall

Har tillhört Pierre Joseph Deland (1805-1862)

Pierre Deland övertar 1833 ledningen för det Svanbergiska teatersällskapet. Under Delands ledning utvecklas sällskapet, vid sidan av det Djurströmska, till landsortens mest betydande.

I motsats till Djurströms patos, yviga spelstil, prakt och ståt, var Deland de små medlens varma anhängare och de teatraliska överdrifternas svurna fiende.

Pierre Delands rekvisitabok 1850

Pierre Deland och hans hustru Hedvig Charlotta född De Broen (1807-1864)

Stolsrad från Teatern i Helsingborg

Teatern i Helsingborg (1877-1976).

Teatern renoverades åtskilliga gånger genom åren.

I början av 1900-talet försågs salongen med nya bänkar.

Vid rivningen år 1976 togs en del tillvara,

och donerades så småningom till Teatermuseet år 2008.

Vildsvin

Detta vildsvin debuterade på Kungliga Teatern 1823

då C. M. von Webers opera Friskyttan hade svensk premiär.

Specialeffekterna i föreställningen var många och spektakulära.

I andra akten galopperade vildsvinet med självlysande röda ögon över scenen, och spred skräck och hänförelse bland publiken.

Vildsvinet är fäst med fjädrar mot en släde, så att det skumpande kunde förflytta sig. På baksidan av den plåtskodda ryggen finns fästen för pyrotekniska anordningar, en typ av tomtebloss som sprakade och slog gnistor under framfarten.

Bakom det röda glasögat finns en upphängning för ett ljus eller en lampa som fick ögat att lysa.

I samma scen, kallad Den vilda jakten, rullades även en flammande eldvagn över scenen.

Sagotroll

Kostymer från uppsättningen *Äventyrspojken*.

Idé-Teatern i Eskilstuna 1976

Manus: Evabritt Engnander

Musik- & Teatermuseum.

5 MUSIK- OCH TEATERMUSEET

Öppettider

Öppettider

Tisdag-söndag: 12-17 (juli-augusti 10-17)

Stängda helger 2010

Första maj: lördag 1 maj

Midsommar: fredag 25 juni-måndag 28 juni

Jul: fredag 24 december-måndag 27 december

Nyår: fredag 31 december-måndag 3 januari 2011

Entréavgifter

50 kr: vuxna

30 kr: studerande

0 kr: under 19 år, ledsagare, personal i skola/förskola

Kontaktuppgifter

Besöksadress

Sibyllegatan 2

T-bana Östermalmstorg, Kungsträdgården

Buss 47, 62 eller 69 till Nybroplan eller buss 2 eller 55 till Norrmalmstorg

Webbplatser

Musik- och Teatermuseum

www.musikmuseum.se

Teatersamlingarna vid Musik- och Teatermuseum

www.teatermuseum.se

Marionettsamlingen vid Musik- och Teatermuseum

www.marionettmuseum.se

Statens musiksamlingar

www.smus.se

Sökfunktion

www.visarkiv.se/soksmus.html

Utställningen Scenmagi är producerad av

Åsa Frid (projektledare)

Peter Gripewall (innehåll i teaterdelen)

Mikael Meschke och Elisabeh Beijer Meschke (innehåll i marionett delen)

Personal som medverkat

Bertil Bladh, Anna Hedar, David Nilsson, Agneta Nordqvist, Johan Sturk

Museichef

Hans Riben

Tel 08-519 554 68

E-post hans.riben@musikmuseum.se